

PETRE ISPIRESCU

Basme

— Aleodor împărat —

Editura HERRA

CUPRINS

Aleodor împărat.....	5
Greuceanu.....	14
Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte.....	28
Ileana Simziana.....	40
Porcul fermecat.....	65
Prâslea cel voinic și merele de aur.....	81
George cel Viteaz.....	98
Făt-Frumos cel rătăcit.....	113
Fata săracului cea isteată.....	129

Cele douăsprezece fete de împărat și palatul cel fermecat.....	140
Ciobănașul cel isteț sau țurloaiele bleandei.....	157
Cei trei frați împărați.....	170
Cotoșman năzdrăvan.....	193
Țugulea, fiul unchiașului și al mătușei.....	206
Fata de împărat și fiul văduvei.....	230
Fata moșului cea cuminte.....	237
Ioviță, Făt-Frumos.....	243
Fiul vânătorului.....	254
Sarea în bucate.....	270
Copilul cel isteț.....	280

Aleodor împărat

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat. El ajunsese la cărunțețe, și nu se învrednicise a avea și el măcar un copil. Se topea d-a-n picioarele, bietul împărat, să aibă și el, ca toți oamenii, măcar o stârpitură de fecior, dară în deșert.

Când tocmai la vremea de bătrânețe, iată că se îndură norocul și cu dânsul și dobândi un drag de copilaș, de să-l vezi și să nu-l mai uiți. Împăratul îi puse numele Aleodor. Când fu a-l boteza, împăratul adună Răsărit și Apus, Miazăzi și Miazănoapte, ca să se veselească de veselia lui. Trei zile și trei nopți ținură petrecerile și se chefură și se bucurară, de o ținură minte cât trăiră.

Băiatul de ce creștea, d-aia se făcea mai isteț și mai iscusit. Nu mai trecu mult și iată că împăratul ajunse la marginea groapei. Când fu la ceasul morții, el luă copilul pe genuchi și-i zise:

— Dragul tatei, iată că Dumnezeu mă cheamă. Sunt în clipa de a-mi da obștescul sfârșit. Eu văz că tu ai să ajungi om

mare. Și chiar mort, oasele mele se vor bucura în mormânt de isprăvile tale. Asupra cârmuirii împărăției n-am nimic să-ți zic, fiindcă tu, cu iscusința ta, știi că ai s-o duci bine. Un lucru numai am să-ți spui: Vezi tu muntele acela de colo, să nu te ducă păcatele să vânezi p-acolo, că este nevoie de cap. Acel munte este moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop; și cine calcă pe moșia lui, nu scapă nepedepsit.

Acestea zicând, căscă gura de trei ori și-și dete sufletul. Se duse el ca toată suflarea de pe pământ, de pare că n-a fost de când lumea și pământul.

Îl jeliră ai săi, îl jeliră boierii, îl jeli și poporul; în cele de pe urmă trebuiră să-l îngroape.

Aleodor, după ce se urcă în scaunul tatână-său, deși copilandru, puse țara la cale ca și un om matur. Toată lumea era mulțumită de domnia sa și oamenii se făleau că le-a fost dat de sus ca să trăiască în zilele lui.

Adesea ieșea Aleodor la vânătoare ca să-și petreacă ceasurile ce-i prisosea de la trebile împărăției. El ținea minte ce-i spusese tatână-său și se silea să-i păzească cuvintele cu sântenie.

Într-o zi, nu știu cum făcu, dus fiind pe gânduri, și alunecă de călcă pe pământul pocitului de om. N-apucă să facă zece, douăzeci de pași, și iată că se pomeni cu dânsul dinaintea lui.

Acum nu-i era lui pentru că trecuse pe pământul omului celui slut și scârbos, ci îi era ciudă cum de să calce vorba tatălui său ce-i spusese cu grai de moarte.

Pocitania pământului îi zise:

— Toți nelegiuții ce-mi calcă hotarul cad în robia mea.

— Mai întâi trebuie să știi — îi răspunse Aleodor — că din

nebăgare de seamă și fără de voia mea am călcat pe coprinsul tău, și n-am nici un gând rău asupra-ți.

— Eu te socoteam mai altfel; dară văz că ai de gând să-ți cei iertăciune de la mine ca toți fricoșii.

— Ba să mă ferească Dumnezeu! Eu ți-am spus curatul adevăr, și dacă vrei luptă, alege-ți: în săbii să ne tăiem, în buzdugane să ne lovim, ori în luptă să ne luptăm.

— Nici una, nici alta. Ci, ca să scapi de pedeapsă alt chip nu e, decât să te duci să-mi aduci pe fata lui Verdeș împărat.

Aleodor voi să se codească oarecum, ba că trebile împărăției nu-l iartă să facă o călătorie așa de lungă, ba că n-are călăuz, ba că una, ba că alta; dar aș! unde vrea să știe pocitul de toate astea! El o ținea una, să-i aducă pe fata lui Verdeș împărat, dacă vrea să scape de ponosul de tâlhar, de călcător de drepturile altuia, și să rămâie cu sufletul în oase.

Aleodor se știa vinovat. Deși fără voia lui, dară știa că a făcut un păcat de a călcat pe moșia slutului. Mai știa iară că de omul dracului, să dai și să scapi, să n-ai nici în clin, nici în mânecă cu dânsul. Făgădui în cele din urmă să-i facă slujba cu care-l însărcina.

Jumătatea-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop știa că, deoarece Aleodor i-a făgăduit, apoi are să-și ție cuvântul, ca unul ce era om de omenie, și-i zise:

— Pasă cu Dumnezeu, și să-ți ajute să vii cu izbândă bună.

Aleodor plecă. Și cum mergea el gândindu-se și răzgândindu-se cum să-și împlinească sarcina mai bine, căci își dăduse cuvântul, se pomeni la marginea unui eleșteu și o știucă se zbatea de moarte pe uscat.

Cum o văzu, el se duse să o ia ca să-și aline foamea cu dânsa. Știuca îi zise:

— Nu mă omorî, Făt-frumos; ci mai bine dă-mi drumul în apă, că mult bine ți-oi prinde când cu gândul n-ai gândi.

Aleodor o ascultă și o dete în apă. Atunci știuca îi mai zise:

— Ține acest solzișor, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Flăcăul plecă mai înainte și se tot mira de o astfel de întâmplare.

Când, iacă se întâlnește cu un corb ce avea o aripă ruptă. Și voind să vâneze corbul, el îi zise:

— Făt-frumos, Făt-frumos, decât să-ți încarci sufletul cu mine, mai bine ai face să-mi legi aripa, că mult bine ți-oi prinde.

Aleodor îl ascultă, căci era băiat viteaz și de treabă, și îi legă aripa. Când era să plece, corbul îi zise:

— Ține penița asta, voinicule, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Luă penița Aleodor, și-și cătă de drum. Dar nu făcu ca la o sută de pași și iată că dete peste un tăune. Când se gătea a-l strivi cu piciorul, tăunele zise:

— Cruță-mi viața, Aleodor împărat, și eu te voi mântui pe tine de la moarte. Ține acest pufuleț din aripioara mea, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Auzind Aleodor unele ca acestea, și că îi zise și pre nume, odată ridică piciorul și lăsă pe tăune să se ducă în voia lui.

Și mergând înainte cale de nu știu câte zile, dete de palaturile lui Verdeș împărat. Cum ajunse aci, se puse la poartă și așteptă că doar de va veni cineva să-l întrebe ce caută.

Stete o zi, stete două; și ca să vie cineva să-l întrebe ce voriește, ba. Când fu în ziua d-a treia, Verdeș împărat chemă slujitorii și le dete o gură de or pomeni-o.

— Cum se poate, le zise el, să stea omul trei zile la poarta mea și să nu meargă nimeni să-l cerceteze? Pentru asta vă plătesc cu simbrie? Pentru asta vă am eu la mine pe pro-copseală?

Slujitorii dedeau din colț în colț și nu știau ce să răspundă. În cele de pe urmă, chemă pe Aleodor și-l duse înaintea împă-ratului.

— Ce vrei, flăcăule, îi zise împăratul, și ce aștepti la poar-ta curților mele?

— Ce să voi, mărite împărate, îi răspunse el, iată sunt tri-mis să-ți cer fata.

— Bine, băiete. Dară mai întâi trebuie să facem legătură, căci așa este obiceiul la curtea mea. Ai voie să te ascunzi unde vei voi, în trei zile d-a rândul. Dacă fie-mea te va găsi, capul ți se va tăia și se va pune în parul ce a mai rămas, din o sută, fără cap. Iară dacă nu te va găsi, atunci cu cinste împărătească o vei lua de la mine.

— Am nădejde la Dumnezeu, mărite împărate, că nu mă va lăsa să piei. Parului îi vom putea da și altceva, nu tot cap de om. Să facem legătura.

— Așa?

— Așa.

Se puseră și făcură legătura; scriseră carte și o întărire.

Viind fata de față, se învoiră ca a doua zi el să se ascundă cum va ști mai bine. Iară dacă se învoiră, el rămase într-un neastâmpăr ce-l chinuia mai cumplit decât moartea. El se gân-dea și se răzgândea cum să se ascunză mai bine. Vezi că era vorba de capul lui, iară nu de altceva. Și tot mergând pe gân-duri și tot plănuid, iată că-și aduse aminte de știucă. Scoase

solzul, se uită și se gândi la stăpâna lui: când, iată, mare, că știuca și venise și-i zise:

— Ce poștești de la mine, Făt-frumos?

— Ce să poftesc? Iacă, iacă ce mi s-a întâmplat. Nu știi tu ceva să mă înveți ce să fac?

— Ia nu te mai îngrija. Lasă pe mine.

Și îndată, lovind din coadă, făcu pe Aleodor un cosăcel și îl ascunse pe fundul mării, printre ceilalți cosăcei. Când se sculă fata, își luă ocheanul și se uită cu el în toate părțile. Nu-l văzu. De unde ceilalți cari venise să o ceară în căsătorie se ascundeau prin pivniți, pre după case, pre după câte o șiră de paie, sau prin vreo culă părăsită, Aleodor se ascunse astfel, încât fata intră la grije că o să fie biruită. Ce-i veni ei, se uită cu ocheanul și în mare, și îl zări pe fundul mării, printre cosăcei. Pasămite, ocheanul ei era năzdrăvan.

— Ieși d-acolo, hoțomanule, îi zise ea râzând. Ce mi te-ai posmăgit așa? Din coșcogeamite omul te-ai făcut un cosac și mi te-ai ascuns în fundul mării.

N-avu încotro și trebui să iasă. Ea zise și împăratului:

— Mi se pare, tată, că flăcăul ăsta mi-a venit de hac. Și mult e nurliu și drăgălaș. Chiar de l-oi afla până la a treia oară, să-l ierți, tată, că nu e prost ca ceilalți. Boiul lui îl arată a fi ceva mai deosebit.

— Vom vedea, îi răspunse împăratul.

A doua zi, ce-i veni lui, se gândi la corb. Acesta fu numai-decât dinaintea lui, și-i zise:

— Ce mă vrei, stăpâne?

— Ia uită-te, neiculiță, ce mi s-a întâmplat; nu știi tu ceva să mă înveți?